

УДК 378.091.12:78-051

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/77-3-33>**Ден СІЮЄ,***orcid.org/0009-0007-2036-5882**аспірантка кафедри музичного мистецтва і хореографії**Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет**імені К.Д. Ушинського»**(Одеса, Україна) ashihmina_n-81@ukr.net*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-СУБ'ЄКТНОЇ ПОЗИЦІЇ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ВИКОНАВСЬКО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Стаття присвячена актуальному питанню формування професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів музичного мистецтва в контексті сучасних вимог до фахівців у галузі культури та мистецтва. Мета дослідження полягає у визначенні ймовірних ефективних методологічних підходів до формування професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів музичного мистецтва в процесі виконавсько-інструментальної підготовки. Для досягнення мети дослідження було використано методи аналізу наукової літератури, порівняльного аналізу, узагальнення та систематизації теоретичних положень. У статті проаналізовано сучасний стан вивчення проблеми суб'єктності особистості в контексті мистецької освіти. Визначено ключові характеристики професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів музичного мистецтва та обґрунтовано необхідність формування досліджуваного феномена в процесі виконавсько-інструментальної підготовки. Запропоновано використовувати такі методологічні підходи, як: діяльнісний, особистісно-зорієнтований та акмеологічний. Зроблено припущення, що впровадження діялісного підходу сприятиме розвитку в майбутніх магістрів музичного мистецтва здатності до рефлексивного ціннісного цілепокладання як системоутворювального компонента цілісної рефлексії, а таких важливих професійних якостей, як: гнучкість мислення, адаптивність, здатність до самостійної роботи та ухвалення оригінальних інтерпретаційних рішень. Використання особистісно-зорієнтованого підходу пов'язане із розвитком мотивації майбутніх магістрів музичного мистецтва до реалізації себе як професіоналів, розкриттю своїх виконавсько-інструментальних можливостей, самоаналізу, трансформації потенційного в актуальне, усвідомлення власного творчого та інтерпретаційного потенціалу, а також визначення рівня його розвиненості. Акмеологічний підхід зорієнтовано на вдосконалення рефлексивних навичок, які допомагають майбутнім магістрам музичного мистецтва усвідомлювати свої виконавсько-інструментальні досягнення та визначати шляхи подальшого професійного вдосконалення.

Ключові слова: суб'єктність, професійно-суб'єктна позиція, майбутні магістри музичного мистецтва, виконавсько-інструментальна підготовка, діялісний підхід, особистісно-зорієнтований підхід, акмеологічний підхід.

Deng XIYUE,*orcid.org/0009-0007-2036-5882**Graduate student at the Department of Musical Art and Choreography**South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky**(Odesa, Ukraine) ashihmina_n-81@ukr.net*

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE FORMATION PROFESSIONAL AND SUBJECTIVE POSITION OF FUTURE MUSICAL ART MASTER'S DEGREE STUDENTS THROUGH PERFORMANCE AND INSTRUMENTAL TRAINING

This article is dedicated to the pressing issue of formation professional and subjective position of future musical art master's degree students within the context of contemporary demands on professionals in the field of culture and art. The research aims to identify potential effective methodological approaches to shaping the professional-subjective stance of future music masters in the process of performance-based training. To achieve the research goal, an analysis of scientific literature, comparative analysis, generalization, and systematization of theoretical provisions were used. The article analyzes the current state of research on the problem of subjectivity in the context of arts education. It defines the key characteristics of the professional-subjective stance of future music masters and substantiates the need for their formation in the process of performance-based training. It is proposed to use such methodological approaches as activity-based, personality and oriented, and acmeological approaches. It is assumed that the implementation of an activity-based approach will contribute to the development of future Master's students in musical arts, fostering their ability for reflective value-based goal setting as a system-forming component of comprehensive reflection. Additionally, it will

help cultivate essential professional qualities such as flexibility of thinking, adaptability, ability to work independently, and the capacity to make original interpretative decisions. The implementation of a personality and oriented approach is associated with the development of motivation among future music masters to realize themselves as professionals, to reveal their performance capabilities, to conduct self-analysis, to transform the potential into the actual, to realize their own creative and interpretative potential, and to determine the level of its development. The acmeological approach is focused on improving reflective skills that help future music masters to realize their performance achievements and determine the ways of further professional growth.

Key words: *subjectivity, professional and subjective position, future masters of musical art, performance and instrumental training, activity-based approach, personality and oriented approach, acmeological approach.*

Постановка проблеми. Сьогодні, в умовах глобалізації та кардинальних змін у всіх сферах суспільного життя, як в Україні, так і в Китаї, заклади вищої освіти стикаються з необхідністю перегляду та вдосконалення підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців. Це стосується також і галузі музичного мистецтва. Потреба у високоосвічених і здатних до швидкого прийняття рішень особистостях, які вміють передбачати можливі наслідки своїх дій, стає дедалі актуальнішою.

У зв'язку з цим, одним з ключових завдань сучасної мистецької освіти є розвиток професійно-суб'єктної позиції майбутніх спеціалістів, зокрема майбутніх магістрів музичного мистецтва. Це передбачає активну діяльність, зокрема виконавсько-інструментальну, зорієнтовану на власні професійні можливості та потенціал, а не пасивне очікування. Майбутні магістри музичного мистецтва повинні не лише опанувати виконавські навички, але й розвивати критичне мислення, творчі здібності та здатність до інноваційного мислення.

Труднощі, пов'язані з досягненням цієї освітньої мети, полягають не лише в тому, що професійна підготовка в закладах вищої мистецько-педагогічної освіти не може бути зорієнтована на незмінювані зразки, стандарти та шаблони, а й у тому, що ці еталони можуть змінюватися та вдосконалюватися. Це вимагає від освітніх установ гнучкості та адаптивності.

Відтак, у сучасну епоху стає актуальною ідея про те, що формування особистості як суб'єкта професійної діяльності повинно включати динамічність суб'єкт-об'єктних відносин. Ці відносини в своєму поєднанні утворюють характерну позицію, яка є суттєвою для професійного розвитку. Важливим аспектом стає дослідження проблеми формування професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів музичного мистецтва, зокрема через визначення ефективних методологічних підходів до реалізації цього процесу.

Аналіз досліджень. Проблему суб'єктності особистості розглядали у своїх дослідженнях такі відомі зарубіжні філософи, психологи та педагоги, як Дж. Дьюї, К. Роджерс, Е. Фромм та багато

інші. Вони зробили вагомий внесок у розуміння процесів особистісного розвитку та взаємодії з суспільством.

Американський філософ і педагог Дж. Дьюї (Dewey, 1929) розглядав проблему формування суб'єктної позиції особистості як невід'ємну складову процесу освіти. Він акцентував увагу на важливості досвіду, взаємодії та індивідуального підходу до навчання. Для Дж. Дьюї освіта є процесом, що сприяє розвитку активних і свідомих громадян, здатних критично мислити та брати участь у розбудові демократичного суспільства. Його підхід до навчання базувався на ідеї, яка проголошувала, що особистості повинні бути активними учасниками освітнього процесу, а не пасивними споживачами знань.

К. Роджерс (Rogers, 1965), американський психолог, зробив значний внесок у розвиток гуманістичної психології, підкреслюючи важливість внутрішнього розвитку індивідуальності людини. Він наголошував на важливості самореалізації та створення позитивного внутрішнього образу себе. К. Роджерс вважав, що для особистісного зростання необхідно створити середовище, в якому індивіди можуть вільно висловлювати свої почуття та думки, що сприятиме формуванню в них суб'єктної позиції. Психолог підкреслював, що кожна людина має вроджений потенціал для самовдосконалення та розвитку, який може бути реалізований у сприятливих умовах.

Е. Фромм (Fromm, 1994), німецько-американський психоаналітик і філософ, приділяв увагу питанням особистісного розвитку та соціальної взаємодії. Він висловлював думку, що свобода супроводжується відповідальністю. Е. Фромм вважав, що формування суб'єктної позиції базується на усвідомленні особистої відповідальності за свої вибори та дії, а також на необхідності пошуку індивідуального сенсу життя. Для вченого важливою була ідея про те, що кожна особистість має прагнути до самореалізації, розкриваючи свій потенціал через пропозиції позитивних змін у суспільстві.

Серед українських науковців, які вивчали питання формування суб'єктності особистості,

слід виділити І. Зязюна (Зязюн, 2000). Він зосередився на ідеї індивідуального підходу до освіти, підкреслюючи необхідність врахування унікальності кожного індивіда та його особистісного потенціалу. Відомий педагог розробив концепцію, яка допомагає освітянам ефективніше виявляти та розвивати здібності здобувачів, сприяючи їхньому гармонійному розвитку та самореалізації.

Його дослідження показали, що індивідуальний підхід є ключовим елементом у створенні сприятливого освітнього середовища, яке стимулює особистостей до активного навчання та самостійного мислення. І. Зязюн наголошував на тому, що кожна особистість має свій унікальний набір талантів і потенціалів, що потребує індивідуального підходу для їх максимальної реалізації.

С. Білозерська та С. Мащак (Білозерська, Мащак, 2018) розглядають проблему становлення суб'єктної позиції студента як умову формування та розвитку його професійної самосвідомості. На думку дослідниць, одним із ключових чинників розвитку самосвідомості майбутніх професіоналів є формування в них суб'єктної позиції. У процесі цього формування відбувається становлення їхнього «Я», набуття особистісних і професійних смислів, а також самопізнання. Сформована суб'єктна позиція студентів дозволяє ефективніше брати участь в освітньому процесі, кваліфіковано ним керувати та досягати значних успіхів у навчанні.

В. Вишківська, А. Черепинська, О. Іллішова, О. Войчун (Вишківська, Черепинська, Іллішова, Войчун, 2022) наголошують, що становлення суб'єктності студентів є водночас умовою і результатом їх професійної підготовки. Це пов'язано з розвитком якостей суб'єктів професійної діяльності та особистісним зростанням, що визначається активним, відповідальним і вибірковим ставленням до своєї професії. Майбутні фахівці повинні розвивати професійні та самоосвітні компетентності, а також бути здатними до значних особистісних і професійних змін.

Суб'єктність, на думку дослідниць, як педагогічний феномен, є цілісною аксіологічною характеристикою особистості. Вона проявляється у продуктивній професійній діяльності та в ціннісно-смысловій самоорганізації поведінки. Розвинута суб'єктність дозволяє студентам ефективно організувати свою роботу, ухвалювати обґрунтовані рішення та здійснювати якісні особистісні зміни в освітньому середовищі.

Питання визначення організаційно-методичних засад, які сприяють формуванню суб'єктної позиції майбутніх фахівців у галузі музичного

мистецтва, розглядали у своїх дослідженнях такі українські педагоги, як: Т. Дорошенко, А. Зайцева, О. Олексюк, Н. Сегеда, П. Харченко, О. Щолокова та інші.

Т. Дорошенко (Дорошенко, 2016) досліджує суб'єктно-особистісний підхід як теоретичну основу для забезпечення ефективної фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Зокрема, акцентується увага на важливості формування у студентів активної суб'єктної позиції, що сприяє розвитку їхньої особистої та професійної самореалізації.

У працях А. Зайцевої (Зайцева, 2017) йдеться про те, що утвердження власної суб'єктності та встановлення зв'язку особистості з її глибинною сутністю здійснюється через культуру. Освіта, як невід'ємна складова та форма передачі культури, повинна сприяти формуванню творчих, конкурентоспроможних, екзистенційно-вільних та водночас відповідальних особистостей майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва.

Більшість нуковців наголошують на необхідності забезпечення індивідуального підходу до навчання, створення умов для самовираження та реалізації творчих здібностей студентів. Вони вважають, що така освітня стратегія сприяє формуванню не лише професійних навичок, але й глибокого розуміння своєї ролі як суб'єктів у процесі здійснення професійної діяльності, зокрема в контексті нашого дослідження – виконавсько-інструментальної.

Результат виконавсько-інструментальної підготовки виражається у формуванні виконавської майстерності, яка охоплює як теоретичний, так і практичний аспекти. Сучасні дослідники розглядають виконавську майстерність як здатність досконало володіти інтонаційно-технічними засобами, що дозволяють максимально виразити зміст музичного твору. Ця майстерність досягає рівня естетики емоційно-художнього мислення (Давидов, 2012). Особливості виконавсько-інструментальної підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва не є новою темою для досліджень. Однак зміни в загальнопедагогічних технологіях та еволюція самого музичного мистецтва, разом із трансформацією світогляду нових поколінь учнів та їхнього ставлення до музики як мистецтва, вимагають адаптації алгоритмів виконавсько-інструментальної підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва в закладах вищої освіти. Нові покоління мають інші очікування від музики, що вимагає оновлення методологічних підходів до вдосконалення виконавсько-інструментальної підготовки. Специфіку даної підго-

товки здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти вивчають М. Давидов (2012), В. Лабунець (2015), М. Білецька, Т. Підварко (2020), Т. Стратан-Артишкова (2023), В. Тищик, Р. Жога, О. Співак (2023) та інші.

Мета статті полягає у визначенні ймовірних методологічних підходів до формування професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів музичного мистецтва в процесі виконавсько-інструментальної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Стрімкі трансформації сучасного соціуму висувають до майбутніх магістрів музичного мистецтва дедалі вищі вимоги. Окрім високого професіоналізму та глибоких знань, від них очікується проактивна життєва позиція та здатність критично мислити. Саме суб'єктність, як здатність до самостійного мислення та дії, стає ключовим вектором розвитку сучасного музиканта та викладача.

Сьогоднішні студенти закладів вищої мистецько-педагогічної освіти мають унікальну можливість розвивати свої творчі потенціали, вдосконалювати виконавську майстерність та опановувати глибокі теоретичні знання. Широкий спектр спеціалізацій – від виконавства до музикознавства – відкриває перед ними двері до різноманітних кар'єрних траєкторій. Однак, за цими можливостями виникає важливе питання: як сформувати в майбутніх магістрів музичного мистецтва таку суб'єктність, яка дозволить їм не просто адаптуватися до мінливого світу, а й активно його творити?

Сучасний магістр музичного мистецтва – це не лише виконавець або композитор, а й дослідник, викладач, менеджер тощо. Він повинен бути готовий до міждисциплінарної співпраці, постійного навчання та професійного вдосконалення. Саме тому формування суб'єктності, зокрема у процесі виконавсько-інструментальної підготовки, повинно включати не лише розвиток професійних навичок, а й формування таких якостей, як:

- критичне мислення – здатність аналізувати, оцінювати та синтезувати інформацію, формувати власну думку;
- креативність – здатність генерувати нові ідеї, знаходити нестандартні виконавські та інтерпретаційні рішення;
- комунікативність – здатність ефективно взаємодіяти, працювати в команді;
- лідерські якості – здатність брати на себе відповідальність, мотивувати;
- адаптивність – здатність швидко адаптуватися до змін, навчатися новому.

Вважаємо, що професійно-суб'єктною позицією майбутніх магістрів музичного мистецтва є індивідуальна інтегральна характеристика особистості, яка зумовлює визначення системи ціннісних пріоритетів особистісного та професійного самоусвідомлення й саморозвитку в процесі виконавсько-інструментальної діяльності, що проявляється в проектуванні індивідуальних стратегій реалізації професійного цілепокладання (Ашихміна, Ден Сіює, 2023).

Ураховуючи вищевикладене, спробуємо визначити методологічні підходи, що сприятимуть формуванню професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів музичного мистецтва в процесі виконавсько-інструментальної підготовки.

Слід наголосити, що в нашому дослідженні важливим є також питання визначення специфіки професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів музичного мистецтва. У загальному вигляді професійно-суб'єктну позицію можна розглядати з позиції особистісного, спеціального та професійного саморозвитку. Важливою умовою формування професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів музичного мистецтва є відповідність, співпадіння та узгодженість зовнішніх художньо-педагогічних впливів з їхніми внутрішніми виконавсько-професійними потенціалами. З одного боку, професійно-суб'єктна позиція студента означає відповідність цілей, мотивів та способів інтерпретаційних дій художньо-педагогічним вимогам, у нашому дослідженні – у процесі виконавсько-інструментальної підготовки, а з іншого – вихід за межі певних професійних вимог, підпорядкування системи цієї підготовки завданням особистісного, спеціального та професійного самовдосконалення. Таке самовдосконалення супроводжується формуванням і розвитком професійних якостей, властивостей, умінь і навичок особистості в процесі діяльності.

Принцип єдності свідомості (психічного) та діяльності є надзвичайно важливим положенням мистецької педагогіки. Діяльнісний підхід своїм понятійним апаратом зрозуміло описує ті процеси, в яких проявляється залежність розвитку від діяльності. Проблема «розпредметнення» предметного світу, культурних норм і цінностей, «присвоєння» всього того, що було створено в ході музичного, зокрема виконавсько-інструментального, розвитку особистостей, – увесь цей комплекс питань демонструє, як відбувається формування певних особистісних характеристик, у тому числі розвиток творчого потенціалу та формування професійно-суб'єктної позиції в ході виконавсько-інструментальної діяльності.

Розглядаючи діяльнісний підхід в якості основоположного в заявленому дослідженні, можна додати, що діяльність у сфері музичного мистецтва, особливо інструментальне виконання, є потужним інструментом для розвитку не лише технічних навичок, але й емоційної та інтелектуальної сфери. У процесі виконання музичного твору майбутні магістри музичного мистецтва активно взаємодіють з музичним матеріалом, інтерпретуючи його через призму власного розуміння та творчого бачення. Це дозволяє розвивати такі важливі якості, як уважність, здатність до саморефлексії, самокритики тощо.

Таким чином, діяльнісний підхід не лише сприяє технічному вдосконаленню, але й глибоко впливає на особистісний розвиток майбутніх магістрів музичного мистецтва, допомагаючи у формуванні в них професійно-суб'єктної позиції, яка є невід'ємною складовою професійної та творчої ідентичності.

При різноманітні факторів гуманізації музично-педагогічної та мистецької освіти одним із провідних, на нашу думку, є діяльність викладача, зорієнтована на майбутніх магістрів музичного мистецтва. Студенти, вступаючи у взаємодію з викладачами, завжди відчувають педагогічний вплив, певне ставлення до себе, до своїх виконавсько-інструментальних дій, що допомагає або, на жаль, при недостатньо компетентній роботі викладачів, навпаки, заважає формуванню професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів.

Отже, дослідження проблеми формування професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів мистецтва в процесі виконавсько-інструментальної підготовки пов'язане з обґрунтуванням стратегії діяльності викладача закладу вищої мистецько-педагогічної освіти, оскільки від такої художньо-педагогічної стратегії залежить: характер відносин, що складаються між учасниками освітнього процесу; зміст і спрямованість взаємодії, організованої в процесі виконавсько-інструментальної підготовки; розвиток у майбутніх магістрів музичного мистецтва здатності до рефлексивного ціннісного цілепокладання як системоутворювального компонента цілісної рефлексії.

Реалізація положень особистісно-зорієнтованого підходу, які, на нашу думку, оптимальні для вирішення проблеми формування професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів музичного мистецтва в процесі виконавсько-інструментальної підготовки у поєднанні з розвитком їх творчого потенціалу, має сенс лише тоді, коли мотиви студентів «реалізувати себе і проявити свої можливості» (К. Роджерс) починають визначати

спрямованість їхніх виконавських дій на аналіз і самоаналіз (ставлення до себе), на перетворення потенційного в актуальне («засвоєння» знань і досвіду інтерпретаційної, творчої діяльності), на орієнтацію в напрямку формування досвіду художньо-виконавської діяльності, на усвідомлення свого творчого потенціалу та визначення рівня його розвитку (кінцевий результат і водночас – новий «виток» формування професійно-суб'єктної позиції).

Формування професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів музичного мистецтва – це складний і багатогранний процес, який вимагає індивідуального підходу до кожного студента. Реалізація особистісно-зорієнтованого підходу в поєднанні з розвитком творчого потенціалу дозволяє не тільки підготувати висококваліфікованих викладачів і виконавців, а й сформувати особистостей, здатних до самостійного мислення та творчого самовираження.

Акмеологічний підхід у нашому дослідженні є індивідуальним супроводом процесу формування професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів музичного мистецтва в процесі виконавсько-інструментальної підготовки. Цей підхід передбачає розвиток і саморозвиток особистісних і професійних якостей студентів з метою досягнення ними вершин у запланованих напрямках, формує установку на високі досягнення, на самореалізацію в інтерпретаційній та викладацькій діяльності.

У межах акмеологічного підходу акцент робиться на створенні умов для максимального розкриття потенціалу студентів через індивідуалізовані методи навчання та практичні заняття. Важливим елементом цього підходу є забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та майбутніми магістрами музичного мистецтва, що дозволяє своєчасно коригувати освітній процес, орієнтуючи його на конкретні потреби та можливості кожного студента.

Крім того, акмеологічний підхід спрямований на розвиток рефлексивних навичок, що дозволяють майбутнім магістрам музичного мистецтва усвідомлювати свої виконавські досягнення та визначати шляхи подальшого професійного зростання. Цей підхід також включає розвиток емоційної усталеності та мотивації, що є важливими компонентами для успішної реалізації в інструментальному виконавстві, орієнтації на індивідуальні потреби та потенціал студентів, забезпечення ефективного формування професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів музичного мистецтва, сприяючи їхньому всебічному розвитку та само-

реалізації в інтерпретаційній та викладацькій діяльності.

Висновки. Виконавсько-інструментальна діяльність майбутніх магістрів музичного мистецтва – це мова не лише про виконавську майстерність і технічну вправність. Ця діяльність є способом віддзеркалення глибоко особистісного процесу, що характеризує внутрішній світ виконавців. Саме в цьому контексті професійна суб'єктність набуває особливого значення. Вона виступає не просто характеристикою, а рушійною силою, що формує унікальний стиль, манеру виконання та інтерпретацію інструментальних творів.

Формування професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів музичного мистецтва – це не статичний стан, а динамічний процес, що постійно розвивається і трансформується під

впливом різних факторів: особистісних особливостей, специфіки мистецької освіти, культурного середовища, професійних амбіцій тощо. Саме в процесі виконавсько-інструментальної діяльності майбутні магістри музичного мистецтва мають змогу постійно переосмислювати себе, свої можливості та місце в майбутній професії.

Робимо припущення, формування професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів музичного мистецтва може ґрунтуватися на таких методологічних підходах, як: діяльнісний, особистісно-зорієнтований та акмеологічний.

Перспективним стане визначення педагогічних умов та методики формування професійно-суб'єктної позиції майбутніх магістрів музичного мистецтва в процесі виконавсько-інструментальної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ашихміна Н. В., Ден Сіює. Професійно-суб'єктна позиція майбутніх магістрів музичного мистецтва: сутність поняття. *Південноукраїнські мистецькі студії*. 2023. № 2. С. 5–8.
2. Білецька М., Підварко Т. Формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до концертно-виконавської діяльності. *Молодь і ринок*. 2020. Вип. 1 (180). С. 46–50.
3. Білозерська С., Мащак С. Становлення суб'єктної позиції студента як умова формування та розвитку професійної самосвідомості. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського : Психологічні науки*. 2018. №1 (19). С. 17–23.
4. Вишківська В., Черепинська А., Іллішова О., Войчун О. Становлення суб'єктної позиції студента як необхідна умова формування ціннісно зорієнтованої професійної компетентності. *Молодь і ринок*. 2022. №1 (199). С. 95–100.
5. Давидов М. Музично-виконавська майстерність. *Виконавська майстерність музикантів-інструменталістів : зб. мат. Всеук. наук. конф. «Виконавська майстерність музикантів-інструменталістів: історія, теорія та методи формування»* (Київ, 18–20 квітня 2012). Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2012. С. 36–38.
6. Дорошенко Т. Суб'єктно-особистісний підхід як теоретична основа забезпечення ефективності підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки*. 2016. №3. С. 85–89.
7. Зайцева А. Художньо-комунікативна культура майбутнього вчителя музичного мистецтва : теорія, методологія, методичні аспекти. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. 255 с.
8. Зязюн І. А. Педагогіка добра : ідеали і реалії. Київ: МАУП, 2000. 312 с.
9. Лабунець В. М. Методична система інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики : автореферат дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання; [наук. консультант Козир Алла Володимирівна] ; Нац пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2015. 42 с.
10. Стратан-Аргішкова Т. Особливості творчо-виконавської підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. Вип. 7 (21). С. 476–484.
11. Тищик В., Жога Р., Співак О. Специфіка інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Вісник науки та освіти*. 2023. Вип. 1 (7). С. 622–634.
12. Dewey J. *Experience and Nature*. New York: Dover Publications, 1929. 20 p. <http://www.scienzepostmoderne.org/OpereComplete/Dewey.John..Experience%20and%20Nature%20%281925,%201929%29.pdf>
13. Fromm E. *Escape from Freedom*. New York: Henry Holt & Co, 1994. 301 p.
14. Rogers C. R. Some Thoughts Regarding the Current Philosophy of the Behavioral Sciences. *Journal of Humanistic Psychology*. 1965. № 5(2). P. 182–194. <https://doi.org/10.1177/002216786500500207>

REFERENCES

1. Ashykhmina, N. V., & Den, Siiuie. (2023). Profesiino-subiektna pozytsiia maibutnih mahistriv muzychnoho mystetstva: sutnist poniattia. [Professional-subject position of future musical art master's degree students: essence of the concept] *Pivdenoukrainski mystetski studii – South Ukrainian Art Studios*, 2. 5–8. [in Ukrainian].
2. Biletska, M., & Pidvarko, T. (2020). Formuvannia hotovnosti maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva do kontsertno-vykonavskoi diialnosti [Formation of the readiness of the future music teacher for concert performance] *Molod i rynok – Youth and the market*, 1(180), 46–50. [in Ukrainian].
3. Bilozerska, S., & Mashchak, S. (2018). Stanovlennia subiektnoi pozytsii studenta yak umova formuvannia ta rozvytku profesiinoi samosvidomosti. [The establishment of a student's subjective position as a condition for the formation and development of professional self-awareness] *Naukovyi visnyk MNU imeni V. O. Sukhomlynskoho : Psykholohichni*

.....
nauky – Scientific Bulletin of V. O. Sukhomlynsky Mykolaiv National University: Psychological Sciences, №1 (19). 17–23. [in Ukrainian].

4. Vyshkivska, V., Cherepynska, A., Illishova, O., & Voichun, O. (2022). Stanovlennia subiektnoi pozytsii studenta yak neobkhidna umova formuvannia tsinnisno zoriientovanoi profesiinoi kompetentnosti [The development of the student's subjective position as a necessary condition for the formation of value-oriented professional competence] *Molod i rynok – Youth and the market, 1(199). 95–100. [in Ukrainian].*

5. Davydov, M. (2012). Muzychno-vykonavska maisternist [Musical and performing skill]. *Vykonavska maisternist muzykantiv-instrumentalistiv : zb. mat. Vseuk. nauk. konf. «Vykonavska maisternist muzykantiv-instrumentalistiv: istoriia, teoriia ta metody formuvannia» (Kyiv, 18–20 kvitnia 2012) – Performance skills of instrumental musicians: collection. mate. University of science conf. «Performing skill of instrumental musicians: history, theory and methods of formation» (Kyiv, April 18–20, 2012). Kyiv : Vyd. tsentr KNUKiM, 2012, 36–38. [in Ukrainian].*

6. Doroshenko, T. (2016). Subiektno-osobystisnyi pidkhid yak teoretychna osnova zabezpechennia efektyvnosti pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva. [The subject and personality approach as a theoretical basis for ensuring the effectiveness of training future music teachers] *Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia. Serii: Psykholohopedahohichni nauky – Scientific Notes of Mykola Gogol National University. Series: Psychological and Pedagogical Sciences, 3. 85–89. [in Ukrainian].*

7. Zaitseva, A. (2017). Khudozhno-komunikatyvna kultura maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva : teoriia, metodolohiia, metodychni aspekty : monohrafiia [Artistic and communicative culture of the future music teacher: theory, methodology, and methodological aspects : monograph]. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M.P. Drahomanova. 255 p. [in Ukrainian].

8. Ziazun, I. A. (2000). Pedahohika dobra : idealy i realii [Pedagogy of Goodness: Ideals and Realities]. Kyiv: MAUP. 312 p. [in Ukrainian].

9. Labunets, V. M. (2015). *Metodychna systema instrumentalno-vykonavskoi pidhotovky maibutnoho vchytelia muzyky [Methodical system of instrumental and performance training of the future music teacher: abstract of the dissertation] : avtoreferat dys. ... dokt. ped. nauk : 13.00.02 – teoriia ta metodyka muzychnoho navchannia; [nauk. konsultant Kozyr Alla Volodymyrivna] ; Nats ped. un-t im. M. P. Drahomanova. Kyiv, 2015. 42 p. [in Ukrainian].*

10. Stratan-Artyshkova, T. (2023). Osoblyvosti tvorcho-vykonavskoi pidhotovky maibutnoho vykladacha muzychnoho mystetstva [Peculiarities of creative and performing training of the future music teacher] *Nauka i tekhnika sohodni – Science and technology today, 7(21), 476–484. [in Ukrainian].*

11. Tyshchuk, V., Zhoha, R., & Spivak, O. (2023). Spetsyfika instrumentalno-vykonavskoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [Specifics of instrumental and performing training of future music teachers] *Visnyk nauky ta osvity – Herald of science and education, 1(7). 622–634. [in Ukrainian].*

12. Dewey, J. (1929). *Experience and Nature*. New York: Dover Publications. <http://www.scienzepostmoderne.org/OpereComplete/Dewey.John..Experience%20and%20Nature%20%281925,%201929%29.pdf>

13. Fromm, E (1994). *Escape from Freedom*. New York: Henry Holt & Co.

14. Rogers, C. R. (1965). Some Thoughts Regarding the Current Philosophy of the Behavioral Sciences. *Journal of Humanistic Psychology, 5(2), 182–194. <https://doi.org/10.1177/002216786500500207>*